Становище по к.д. № 9/2010 г. на съдията Румен Ненков, насрочено за произнасяне на 21.12.2010 г.

Уважаеми колеги, на заседанието на 15.12.2010 г. останах с впечатление, че произнасянето по делото се отлага за началото на 2011 г. Тъй като на 21.12.2010 г. ще ползвам платен годишен отпуск във връзка с осъществяването на отдавна планирано пътуване в чужбина, изразявам предварително становището си, само за да ви информирам, че бих подкрепил първия вариант от предложените два варианта за диспозитив на решението.

Считам, че искането на омбудсмана е изцяло неоснователно. Съгласен съм, че принципът по чл. 4, ал. 1 от Конституцията изисква не само безусловно съобразяване на държавата с постановените от съда актове, но и нейното активно съдействие за тяхното изпълнение. Само такава ангажираност може да гарантира реализацията на конституционните права на гражданите, а в редица случаи и еднаквите правни условия за стопанска дейност, изискуеми от чл. 19, ал. 2 от Конституцията. Тези постановки на основния закон обаче съвсем не се отричат от оспорените чл. 519 и чл. 520 от Гражданско-процесуалния кодекс (ГПК). Конституцията изисква държавно съдействие за осъществяване на съдебно признатите граждански права, но в никакъв случай не съдържа абсолютно предписание за еднаквост на законовите способи за изпълнение на съдебните актове, в частност на онези от тях, с които се присъждат парични суми. Принудителното изпълнение със съдействието на съдия изпълнител е едно от възможните решения, но няма пречка изпълнението да се осъществи на основата на административна процедура, каквато се съдържа в законовите разпоредби, предмет на конституционен контрол.

Специалното третиране на държавните учреждения и общините като особени длъжници по парични вземания се обуславя от обстоятелството, че техните имоти са предназначени за задоволяване на публичен интерес. В тази връзка няма принципно различие в предписаното от чл. 18, ал. 6 и чл. 140 от Конституцията, което се отнася еднакво както за публичната, така и за частната държавна респ. общинска собственост. Изключването на принудителното изпълнение, при това само по отношение изпълнение на паричните вземания, е оправдано от гледна точка на интересите на общността (независимо дали е по-голяма или по-малка), защото понякога незабавното намаляване на държавното респ. общинското имущество в резултат на принудителното изпълнение може да доведе до обективна невъзможност за изпълнение на възложени на държавата и общините управленски и социални функции. Опасността не е само от създаване на непредвидени бюджетни диспропорции, а и от приватизиране в резултат на изпълнението на имоти, предназначени за

задоволяване на насъщни социални нужди (например, изнасяне на публична продан на държавни или общински жилища). От друга страна засягането на правата и законните интереси на кредиторите не е прекомерно и непропорционално. Административният ред за изпълнение на тяхното парично вземане в по-добрия случай обезпечава незабавното плащане от наличните целеви средства, а в по-лошия – води до отлагане на плащането (най-късно до началото на следващата бюджетна година), съчетано с компенсиране на забавата чрез дължимата лихва. При всяко положение разпоредбата на чл. 519 от ГПК задължава лицата и органите, ангажирани с планирането, съставянето на проекта, предлагането и приемането на държавния респ. общинския бюджет, да осигурят необходимото финансиране за изплащане на паричните вземания, чието удовлетворяване е било забавено поради недостиг на съответен целеви бюджетен кредит през предходната година.

Не намирам никакви основания за такова изкуствено отделяне на общините от държавните учреждения, каквото е направено в мотивите, изложени в подкрепа на втория вариант за решение. Първо, в демократичната държава е напълно възможно държавните учреждения да бъдат обект на принудително изпълнение. Това е практика в някои европейски страни, която не е отречена от съответните международни документи (вж. например Препоръка (2003)17 на Комитета на министрите на Съвета на Европа). В тази връзка се надявам, че никой не поставя под съмнение и конституционосъобразността на установеното в ГПК принудителното изпълнение на непарични задължения по отношение на държавните учреждения. Второ, като решаващо съображение в проекта за мотиви по втория вариант се поддържа, че за разлика от общините държавните учреждения разполагат единствено с публична държавна собственост, докато частната държавна собственост, е внесена в други правосубектни структури, които осъществяват икономическа дейност и носят самостоятелна гражданска отговорност. Тази констатация обаче е неточна. Вярно е, че държавните учреждения освен с публична могат да разполагат и с частна държавна собственост (например плодове и приходи от имоти и вещи, публична държавна собственост), както е вярно и че голяма част от общинската собственост, аналогично на държавната, е организирана в общински предприятия, които също са правосубектни, развиват икономическа дейност и с внесеното в тях общинско имущество отговарят самостоятелно за удовлетворяване на съдебно признати парични задължения. Така че не мога да се съглася с разграничението между държавните учреждения и общините, което е направено на посочената основа.

Румен Ненков